

VYUŽITÍ KAPACIT ZAŘÍZENÍ POSKYTOVATELŮ POBYTOVÝCH SOCIÁLNÍCH SLUŽEB Z HLEDISKA ŘEŠENÍ POTŘEB JEJICH UŽIVATELŮ

PŘEDSTAVENÍ VÝSTUPNÍCH MATERIÁLŮ A JEJICH ČLENĚNÍ V KONTEXTU REALIZACE VÝZKUMU

ZPRACOVATEL: QQT, S.R.O.

Řešitel projektu PhDr. Jakub Čtvrtník, MBA

Hlavní realizační tým: Mgr. Ilona Čtvrtníková, Mgr. Helena Marková, JUDr. Tatiana Kašlíková, Mgr. Martina Zimmermanová, Mgr. Jiřina Kafková, PhDr. Ladě Furmaníková, Mgr. Šárka Káňová, Mgr. Karolína Harries, Mgr. Martina Ludvíková, Mgr. Ferdinand Raditsch, Mgr. Kamil Kunc, Mgr. at Ing. Matěj Lejsal, PhDr. Jiří Šafr, Ph.D.

S FINANČNÍ PODPOROU TECHNOLOGICKÉ AGENTURY ČR

ČÍSLO PROJEKTU: TB04MPSV001

Výstupy v rámci realizace aplikovaného výzkumu s finanční podporou Technologické agentury ČR vycházejí z požadavků Výzvy číslo TB04MPSV001, tj.:

- ověření zda a do jaké míry indikace k poskytování sociální služby v pobytové formě vychází v současné praxi z identifikovaných potřeb péče,
- zda a do jaké míry se při přijímání i setrvávání uživatelů v pobytové formě sociální služby zohledňují i jiné potřeby (nevhodné bydlení, absenci odpovídající služby),
- analyzovat komplexní faktory, které mají vliv na příjem i setrvávání uživatelů v pobytových sociálních službách.

Cílem projektu bylo mj. „shromáždění poznatků o struktuře reprezentativního vzorku stávajících pobytových sociálních služeb“.

Již v návrhu řešení výzkumu bylo konstatováno, že v rámci platného zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále i zákon o sociálních službách) jsou pobytové služby velmi variabilního zaměření s různou cílovou skupinou. Konkrétně se jedná o tyto druhy dle výše uvedeného zákona:

- dle §48 zákona č. 108/2006 Sb., Domovy pro osoby se zdravotním postižením (pro účely výzkumu rozlišeny na osoby do 18 let a dospělé osoby nad 18 let),
- dle §49 zákona č. 108/2006 Sb., Domovy pro seniory,
- dle §50 zákona č. 108/2006 Sb., Domovy se zvláštním režimem (pro účely výzkumu rozlišeny na osoby - osoby s demencí a osoby se závislostí na návykových látkách a osoby s psychiatrickým onemocněním),
- dle §51 zákona č. 108/2006 Sb., Chráněné bydlení,
- dle §52 zákona č. 108/2006 Sb., Sociální služby poskytované v zdravotnických zařízeních,
- dle §57 zákona č. 108/2006 Sb., Azylové domy pro muže,
- dle §57 zákona č. 108/2006 Sb., Azylové domy pro rodiče s dětmi,
- dle §58 zákona č. 108/2006 Sb., Dům na půl cesty.

Jak je patrné z výše uvedeného výčtu pobytových služeb a cílových skupin jsou i potřeby a celková charakteristika dílčích sociálních služeb poměrně odlišné.

Proto bylo již v realizační fázi přistoupeno k rozčlenění řešení dle platné zákonné úpravy a cílových skupin jednotlivých druhů služeb, tj. dotazníkové šetření bylo upraveno vždy v návaznosti na daný druh sociální služby resp. cílovou skupinu tak, aby co nejlépe vystihla podstatu problematiky u daného druhu sociální služby. Tímto byla celá realizační fáze výrazně širší, s vyšším odborným zaměřením a přinesla více konkrétních poznatků, které směřovali k naplnění definovaných výstupů. Definovanými výstupy jsou:

- návrh metodického postupu pro přijímání žadatelů do pobytových služeb,
- návrh metodického postupu pro standardizované zjišťování potřeb u žadatelů o pobytové sociální služby,
- metodický postup pro vyhodnocování nepříznivé soc. situace pro pracovníky obcí ve vztahu k analyzovaným druhům soc. služeb resp. jejich cílovým skupinám,
- doporučení krajům k úpravě kritérií pro financování a strategických materiálů s ohledem na zajištění dostupnosti a efektivitu poskytování soc. služeb péče.

V rámci popisu výzkumných zjištění a návrhu definovaných výstupů bylo přistoupeno k zprůhlednění výstupu uvedených v rámci prvního a druhého výstup (tj. první a druhá odrážka) do jednoho materiálu podle jednotlivých druhů sociálních služeb resp. jejich cílových skupin s cílem zajistit větší provázání výzkumných zjištění a návrhů metodických postupů.

Současně tak je zajištěna větší čitelnost i praktické využití poskytovateli daných druhů sociálních služeb.

Uvedené dva materiály jsou ve výstupech řazeny jako dílčí části označené jako samostatné části, což umožňuje i jejich odlišení z důvodu formálního předložení výstupů formy Hneleg.

Výstupem z realizace výzkumu jsou pak tyto materiály (Hneleg):

1) Návrh metodického postupu pro přijímání žadatelů do pobytových služeb

a

2) Návrh metodického postupu pro standardizované zjišťování potřeb u žadatelů o pobytové sociální služby

Dva metodické postupy, jsou uvedeny jako samostatné části v dílčích dokumentech dle jednotlivých druhů sociálních služeb (viz jejich výčet v odrážkách výše).

Pro relevantnost návrhů jsou vždy uvozeny samostatnou částí s popisem závěrů a zjištění z realizace dotazníkového šetření, z kterých návrhy vycházejí.

Metodický postup pro přijímání žadatelů do pobytových služeb je zaměřen především na aspekty procesní stránky jednání se zájemcem o službu, které jsou klíčové z hlediska efektivity poskytování sociálních služeb (např. přijímání osob s nízkou mírou podpory do pobytových služeb) a neobsahuje některé aspekty formální nebo organizační, o které by si poskytovatelé měli vlastní metodiky rozšířit sami podle svých situací a praxe.

Tyto oblasti zaměřené na posílení efektivity pobytových služeb vzešly z dotazníkového šetření a analýzy dokumentů, které poskytli poskytovatelé služeb (záznam z jednání se zájemcem o službu resp. zjišťování potřeb a materiály, které obsahují popis individuálního naplňování poskytování služby - individuální plán, plán péče, dohoda o podpoře apod.).

Metodický postup pro standardizované zjišťování potřeb u žadatelů o pobytové sociální služby popisuje zejména průběh zjišťování potřeb zájemce o službu s důrazem na naplňování základních zásad zákona, které bývají v oblasti zjišťování potřeb a zejména zjišťování míry potřebné podpory opomíjeny.

3) Metodický postup pro vyhodnocování nepříznivé sociální situace pro pracovníky obcí ve vztahu k analyzovaným druhům soc. služeb resp. jejich cílovým skupinám

Účelem je nabídnout sociálnímu pracovníkovi obce, popř. kraje, nástroj na podporu vyhodnocení nepříznivé sociální situace osoby a sestavení následného návrhu optimální podpory. Metodika nejdříve provádí a upozorňuje na důležitá východiska pro tuto práci zakotvená v zákoně o sociálních službách a usiluje o přenesení těchto východisek do práce sociálních pracovníků obcí a krajů.

Metodika provádí postupem zjišťování nepříznivé sociální situace a osoby a jejím vyhodnocením. Zdůrazňuje některé důležité aspekty, které v procesu zjišťování a vyhodnocování nepříznivé sociální situace osoby bývají nedoceny nebo málo využívány a které ovlivňují výslednou nabídku, kterou sociální pracovník obce osobě předkládá.

Metodika respektuje metodické materiály, kterými se sociální pracovník obce řídí (standardizovaný záznam sociálního pracovníka), rozvíjí je v části zaměřené na zjištění nepříznivé sociální situace osoby a zaznamenání jejích potřeb podpory.

Smyslem metodiky je zároveň podpořit sociální pracovníky obce ve využití údajů ze zjišťování potřeb konkrétních osob v nepříznivé sociální situaci do plánování a koordinace služeb na území dané obce.

4) Doporučení krajům k úpravě kritérií pro financování a strategických materiálů s ohledem na zajištění dostupnosti a efektivitu poskytování sociálních služeb péče

Doporučení krajům vychází ze zjištění, která vyplynula z dotazníkového šetření v rámci výzkumu. Materiál je členěn podle jednotlivých druhů pobytových služeb, které byly předmětem výzkumu respektive celé zakázky.

První část každé kapitoly je věnována souhrnu zjištění, překážek z výzkumu v oblasti efektivitu a dostupnosti sociálních služeb daného druhu, neboť se jedná o zásadní východiska pro návrhovou část

Druhá část je věnována požadavkům na služby daného druhu, jejichž zavedení a aplikace do praxe služeb zvýší efektivitu služeb. Dojde tak rovněž ke zvýšení dostupnosti těchto služeb pro osoby, pro které je tato služba určena.

Věříme, že výstupy z realizace výzkumu a návrhy metodických textů podpoří oprávněnost využívání sociálních služeb pobytového charakteru a jejich větší efektivitu při řešení potřeb zájemců a uživatelů služeb.

Předpokládáme, že materiály budou po schválení uveřejněny v internetové prezentaci MPSV ČR v části Metodiky certifikované MPSV k širokému použití poskytovateli sociálních služeb, obcemi, kraji a v neposlední řadě i zájemci a uživateli sociálních služeb a jejich blízkými osobami jako informační materiál.

Na závěr mi dovoluje poděkovat všem členům výzkumného týmu zejména však vedoucímu týmu paní Mgr. Iloně Čtvrtníkové a dále Mgr. Heleně Markové, JUDr. Tatianě Kašíkové, Mgr. Jiřině Kafkové, PhDr. Ladě Furmaníkové, Mgr. Martině Zimmermannové a panu Mgr. Ferdinandu Raditschovi.

Děkuji i zapojeným subjektům – Katedře řízení a supervize v sociálních a zdravotnických organizacích, Fakultě humanitních studií, Univerzity Karlovy v Praze, NMS Market Research (zejména panu Mgr. Kamilu Kuncovi). Dále děkuji i pracovníkům Ministerstva práce a sociálních věcí ČR za jejich podnětné připomínky a náměty.

V Praze dne 30. října 2016

PhDr. Jakub Čtvrtník, MBA
Řešitel projektu a jednatel QQT, s.r.o.